

Nya handboken i lokal finansiering

*Hela Sverige
ska leva!*

Innehåll

Mer än en handbok	3
Skapa lokala finansiella kretslopp	4
Från Agrocenter till äldreboende	6
Flyinge bygdebolag	7
Steg för steg mot målet	9
Verktyg för lokal mobilisering	12
Verktyg för lokal finansiering	15
Slutord	29

Handboken finns för nerladdning på helasverige.se

Samtliga källhänvisningar i *Handbok i lokal finansiering* är aktuella vid tryck tillfället, men kan naturligtvis ha förändrats efter det att tryckning skett.

BAKGRUND TILL HANDBOK I LOKAL FINANSIERING

Första upplagan av *Handbok i lokal finansiering* utkom år 2011 och var ett resultat av projektet *Lokal finansiering för lokal utveckling* som delfinansierats av Europeiska Jordbruksfonden. Hela Sverige ska leva var projektägare och samarbetade med Ekobanken Medlemsbank, JAK Medlemsbank, Sparbankernas Riksförbund, Companion Sverige, SmåKom, Tillväxtverket och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att lyfta frågorna för landsbygdens utveckling.

HANDBOK I LOKAL FINANSIERING

Text: Ulla Herlitz | Redaktör: Karin Wenström | Form: Linjalen Tre.Noll | Tryck: Luleå Grafiska
Foto omslag: Lisa Brusewitz, Ylva Lundkvist-Fridh, Hans Lundmark, Nils Phillips/Röstånga Tillsammans, Karin Wenström

Utvecklingsbolaget Röstånga Tillsammans under en av sina många fixarhelger. Den här gången renoverades det gamla före detta fryshuset för att så småningom förvandlas till Skånes minsta konsthall på 18 kvm. Foto » Nils Phillips, Röstånga Tillsammans

Mer än en handbok

Temat för handboken är modeller för lokala finansiella kretslopp. Förr fanns ett väl utbyggt nät av lokala sparbanks och sparkassor som bidrog till bygdernas utveckling. Frågan är hur vi idag kan organisera kapital som redan finns hos folk, föreningar och företag i bygden så att det bidrar till den lokala och hållbara framtid vi vill se.

Handbok i lokal finansiering utkom första gången år 2011, och blev snabbt mycket efterfrågad. Behovet av kunskap om finansiering av projekt och företagsidéer är aktuella än någonsin. Genom handboken kan utvecklingsgrupper, projekt och företag hitta lämpliga verktyg för lokal finansiering vare sig det gäller en idé med akut finansieringsproblem, att bygga upp ett investeringskapital i bygden eller att etablera en lokal finansiell infrastruktur.

Här finns de goda exemplen, metoden *Steg för steg mot målet*, mobiliseringsinsatserna, associationsformerna och organisationsmodellerna. En nyhet är digitala studiecirklar,

ett spännande och gränslöst sätt att komma samman för samtal om idéernas finansiering och bygdens utveckling.

Förhoppningsvis kan handboken, förutom att leda till de rätta finansieringsmodellerna, också bidra till att ändra den mentala bilden av vad som är möjligt att åstadkomma. Det handlar inte bara om olika vägar till kapital, utan också om att vidga vyer och ändra inställning till vad som går att åstadkomma av egen kraft. Inte förlita sig på att ”dom” ska lösa problemen, utan se vad vi själva kan göra.

”Handboken kan användas på olika sätt och med olika syften. Som ögonöppnare eller inspiration, för kunskap eller som redskap i det lokala utvecklingsarbetet”

Agrocenter i Gunnarsbyn startades av bybor och utflyttare för att bedriva boskapsskötsel och landskapsvård, eftersom bygden hade slyat igen. Vinsten är lokalt producerat kött och att kulturlandskapet hålls öppet. Foto » Minna Törmä/Tidningen Extra.

Skapa lokala finansiella kretslopp

Pengar finns lokalt

Överallt där det finns folk, föreningar och företag, där finns det också pengar. Nästan alla har ett sparkonto på en bank, vanligast i någon av de fyra stora affärsbankerna. I genomsnitt har var och en av Sveriges nästan 10 miljoner invånare 144 000 kronor på bankkonton. Sammantaget blir det över 1 400 miljarder kronor.

För att finansiera en hållbar lokal utveckling gäller det att tänka om, och fundera över om de sparpengar som tillhör bygdens folk skulle kunna organiseras på ett bättre sätt och ingå i ett lokalt kretslopp. Till exempel att spara och låna lokalt i en form som ger inflytande över var och till vad kapitalet ska investeras när det är ”utlånat” av spararna. Om bara 10 procent av sparpengarna fördes in i ett sådant kretslopp skulle över 140 miljarder kronor göras tillgängliga för lokal utveckling! Det är inte alltid den klokaste lösningen att överlåta åt andra att bestämma över pengarna på sitt sparkonto.

Tänk till – tänk om

Lokalt utvecklingsarbete börjar för det mesta på ideell basis. Kanske finns det ett litet plus i föreningens kassa som kan användas till en början. Men ganska ofta kommer den lokala utvecklingsgruppen fram till att det behövs mer för att förverkliga drömmarna.

Då är den här handboken tänkt som ett stöd. Den handlar om att hitta nya vägar att ordna finansiering genom lokala resurser, när de gamla modellerna inte fungerar. Projektbidrag som sinar, banker som säger nej, ”marknaden” som inte finner tillräcklig lönsamhet eller det offentliga som inte har råd. Det gäller att tänka om och tänka nytt. För vägarna finns och många lokala utvecklingsgrupper har redan antagit utmaningen.

Redan år 1872 bildades en lokal finansiell infrastruktur då 144 Gustafsbor köpte aktier á 10 riksdaler riksmünt och bildade föreningen Gustafs Folkbank. Idag är Gustafs Kassaförening, som den numera heter, välmående och har

klarat sig genom alla kriser, även den senaste. Denna lokala sparkassa är ett mycket intressant exempel på finansiell infrastruktur som överlevt tack vare sin lokala förankring och den kan idag bidra till bygdens utveckling med sin lokala utlåning på över 340 miljoner kronor.

Ett modernt exempel finns i Trönö i Söderhamns kommun. Där har den lokala utvecklingsgruppen Trönöbygden startat Trönö Bygdekonto i samarbete med JAK Medlemsbank. Genom att folk, föreningar och företag sparar i Bygdekontot kan banken lämna krediter för investeringar och projekt i bygden. Ansökningarna görs till utvecklingsgruppen som förbereder kreditprocessen, men det är banken som gör kreditbedömningen och tar risken för lånet. Hittills har flera viktiga satsningar för bygdens utveckling som inköp av mejeri, brandbil till lokala brandvärnet och lanthandelsfastighet finansierats den vägen.

Dessa exempel har båda ett finansiellt företag som tredje part, en förmedlare, mellan den som har pengar och den som vill låna. Med Internet finns oanade möjligheter att skapa finansiella relationer. Det nya är den direkta kontakten mellan de som söker kapital och de som har kapital, tillgängligheten i tid och rum samt snabb och stor räckvidd genom sociala medier. Också nya internetbaserade betalssystem och valutor har introducerats globalt och kapitalstarka världsomspännande företag ligger i startgroparna för att ge sig in i den finansiella sektorn. Det innebär nya möjligheter, men också nya demokratiska utmaningar.

Här gäller det att tänka till och kanske kombinera gamla beprövade metoder och ny teknik för att skapa bra finansieringsverktyg för bygdens utveckling.

Finansiera enskilda projekt

Att hitta smart lokal finansiering kring ett enstaka projekt är relativt enkelt och accepterat. Det kan handla om att rädda en skola eller en butik, investera i ett vindkraftverk eller rusta upp en sliten fotbollsplan. I många fall bildas en ekonomisk förening för uppgiften och medlemmarna

bidrar till finansiering genom medlemsinsatser, gåvor eller lån. Att öppna den egna plånboken för en verksamhet som man själv har nytta av i vardagslivet är ett ganska enkelt val. Sådan typ av lokal finansiering är lätt att förstå och brukar vanligtvis engagera många. Det finns också exempel där ortens befolkning och ”bygdens son” gjort gemensam sak, som i Agunnaryd där Ingvar Kamprad bidrog ekonomiskt till den nya lanthandeln med samma summa som invånarna samlat ihop.

Bygga upp investeringskapital

Kanske omfattar det lokala utvecklingsarbetet ett större sammanhang och fokuserar på utveckling av ortens service och näringsliv? Att bygga upp ett kapital, kan då vara en bra idé för att ha ett eget investeringskapital och finansiell beredskap när ett problem eller möjlighet dyker upp. Med pengar på banken blir det lättare att få ett banklån och snabbt kunna göra affärer som att köpa en fastighet. Det underlättar också möjligheterna att driva EU-finansierade projekt där räkningar och löner ska betalas innan EU-medlen kan rekvireras. Vanligt i dessa fall är att bilda ett lokalt utvecklingsaktiebolag, ofta ett aktiebolag (svb), som skaffar kapital genom försäljning av aktier. I Flyinge finns Bygdebolaget vars aktiekapital gör det lättare att få lån i bank vid fastighetsköp. I Vuollerim driver lokala aktiebolag både hotell, skola och företagshus och på Gotland finns flera lokala utvecklingsaktiebolag med ”folkaktier” á 500 kronor stycket som stödjer det lokala näringslivets utveckling.

Skapa finansiell infrastruktur

Det går att ta ett ytterligare kliv och bygga en hållbar lokal finansiell infrastruktur, på samma sätt som i Gustafs kassaförening och Trönö. Det vill säga genom långsiktiga satsningar som både ger kapital till och inflytande över investeringar i den egna bygden. Då finns det pengar till hands i bygden när det behövs till infrastrukturinvesteringar, bostadsbyggande, företagsfinansiering, serviceverksamheter eller

privatlån. Alltså den typ av finansiering som den lilla banken skulle ha bistått med, om den hade funnits.

En lokal finansiell infrastruktur är en fristående part mellan de som har ett sparkapital och de som behöver låna pengar. Den kan vara både en finansiell part som en sparkassa eller en IT-plattform som kopplar ihop investerare och finansieringsbehov. Det handlar om att finna en modell som gör det möjligt för kapital knutet till bygdens folk, föreningar och företag att ingå i ett lokalt kretslopp och bidra till bygdens utveckling. Många

har inte ens tänkt den tanken, att det kan göra skillnad var och hur jag sparar mina sparpengar.

I grund och botten handlar det om en mental omställning, att tänka på 'hållbara pengar' på samma sätt som vi lärt oss tänka kring hållbara produkter och tjänster; ekologiskt, närproducerat, ursprungsmärkt, rättvisemärkt och så vidare. Det gäller att söka både innanför och utanför de givna ramarerna för att skapa ett lokalt finansiellt kretslopp för vår tid.

Från Agrocenter till Äldreboende

Att tänka om och tänka nytt är nyckeln för att kunna finansiera lokal utveckling. Vägarna finns och många utvecklingsgrupper har tagit saken i egna händer. Här listas några exempel på verksamheter som är resultat av lokala initiativ och lokal finansiering. Verksamheterna visar på en stor bredd och praktiskt taget allt verkar vara möjligt. Alltifrån Agrocenter i Gunnarsbyn där bybor och utflyttare startar ett gemensamt aktiebolag för att bedriva boskapsskötsel och landskapsvård, därför att bygden slyat igen, till det kooperativa äldreboendet Solhem på Väddö som bildades då kommunen ville lägga ner verksamheten. Båda är exempel på hur man på lokal nivå löst mer eller mindre akuta behov i bygden som varken privata aktörer eller den offentliga sektorn velat ta ansvar för.

För mer information om de olika exemplen – googla orden på nätet.

- * Agrocenter – Råne Älvdal
- * Bensinmack – Sollerön
- * Brandvärn – Trönö
- * Bostäder – Vitvattnet, Bjurholm
- * Bygdegård – Trångsviken
- * Bygdeskola – Adolfsfors
- * Ekoby – Baskemölla
- * Ekofruktodling – Hallstahammar
- * Ekoturism – Tivedstorp
- * Fibernät – Kalsvik
- * Fjällbete – Undersåker
- * Företagscentrum – Virudden
- * Förskola – Virestad
- * Hotell – Vuollerim
- * Hälsobrunn – Sätra Brunn
- * Högstadieskola – Virserum
- * Konstcenter – Heligholm
- * Lanthandel – Agunnaryd
- * Servicekooperativ – Öje
- * Skofabrik – Docksta
- * Sparkassa – Edsele
- * Trädgårdskafé – Östergarn
- * Tågstation blev restaurant – Röstånga
- * Vindkraft – Bjärke
- * Vårdcentral – Jörn
- * Äldreboende – Väddö

Flyinge bygdebolag

Flyinge Bygdegemenskapsaktiebolag (svb) ägs av ett 60-tal bybor i Flyingebygden och den lokala utvecklingsgruppen Flyinge Utveckling. Syftet med bygdebolaget är att stärka Flyingebygden och agera för bygdens utveckling. Genom bolaget har bygden skaffat sig egna ekonomiska muskler och kan själva genomföra nödvändiga investeringar där varken kommunen eller näringslivet tagit ansvar.

Flyinge Bygdegemenskapsaktiebolag är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, ett så kallat aktiebolag (svb), som drivs i ett ideellt syfte. Med den juridiska formen säkras det lokala och demokratiska inflytandet och bygdebolaget blir inte särskilt attraktivt för spekulering.

– Vi strävar efter att bygdebolaget ska ha många aktieägare, och ser ett stort värde i att alla aktieägare bor eller arbetar i bygden, och att tjänster och investeringar genomförs lokalt.

Aktieägarna i Flyinge Bygdegemenskap AB grillar korv efter att ha arbetat med renoveringen av en fastighet. Detta hus är numera sålt.
Foto >> Leif Larsson

Dels skapas en social gemenskap och ett förtroende, dels kan tjänster som bygdebolaget erbjuder ha ett stort socialt innehåll, säger Gunnar Petersson.

”Det känns mycket bra att vi nu lyckats förvärva denna fastighet som ligger många Flyingebor varmt om hjärtat.”

Idén med bygdebolaget var att ha en ekonomisk beredskap för att kunna göra investeringar när behov uppstod. Utvecklingsgruppen förberedde bildandet i början av 2005, genom att erbjuda aktieposter om minst 1 000 kronor. När över 40 intressenter tecknat sig i slutet av 2006, bildade man bolaget med Gunnar Petersson som ordförande. Aktiekapitalet uppgår idag till cirka 200 000 kronor. Efter knappt ett år dök det första investeringsobjektet upp då en dåligt skött fastighet i centrala Flyinge blev till salu. Bygdebolaget fick låna pengar i Färs & Frosta Sparbank och köpte fastigheten. Den blev renoverad och fullt uthyrd. Nu är den såld vidare till ett nystartat fastighetsbolag på orten.

Idag har Henrik Jansson tagit över ordförandeskapet i bolaget. En ny fastighet, det gamla kommunalhuset i Flyinge, har köpts in. En vacker byggnad på cirka 700 kvadratmeter med stor parkliknande tomt mitt i Flyinge. Den innehåller kontor för bolaget samt ett tjugotal rum som hyrs ut, främst till studenter.

– Det känns mycket bra att vi nu lyckats förvärva denna fastighet som ligger många Flyingebor varmt om hjärtat, säger Henrik.

Bygdebolaget ger möjlighet för bybor att stödja den lokala utvecklingen genom att köpa aktier, men den lokala utvecklingsgruppen – som också hyr kontor i det gamla kommunalhuset – har även inrättat en fristående fond för bygdens bästa, Flyingefonden. Där kan föreningar, företag och privat-

personer bidra med donationer. Kapitalet uppgår till knappt 215 000 kronor. Pengarna är placerade hos Ekobanken och Sparbanken Skåne. Vid den första utdelningen från fonden gavs pengar till scouternas facklor vid valborgselden, en hjärtstartare för hästar och den person som hållit i julmarknaden uppmärksammades med ett presentkort.

Etableringen av Flyinge Bygdebolag har gett ringar på vattnet och fått efterföljare på flera platser som till exempel i Röstånga och Nydala. På gång är också bildandet av en nationell förening för aktiebolag (svb).

– Tanken är att jobba för att fler bolag bildas. Och att de ideella aktiebolagen borde få någon form av vinstskattebefrielse och även kunna söka pengar hos Allmänna arvsfonden, menar Gunnar.

”Bygdebolaget ger möjlighet för bybor att stödja den lokala utvecklingen genom att köpa aktier, men den lokala utvecklingsgruppen...”

Huset på bilden är det före detta kommunalhuset som Flyinge bygdebolag köpt in. Här har bolaget sitt kontor och ett tjugotal rum hyrs ut som studentrum. Foto >> Sara Ericsson

Foto »Linn Hjort

Steg för steg mot målet

Förr eller senare kommer lokala utvecklingsgrupper fram till en punkt då reda pengar behövs för att helt eller delvis finansiera sina projekt- och företagsidéer.

För Flyinge Utveckling var det viktigt att hitta fram till en organisationsmodell som gav dem egna ekonomiska muskler för att kunna göra nödvändiga investeringar. Samtidigt var de måna om att behålla den ideella inriktningen och valde därför att bilda ett aktiebolag (svb).

Metoden *Steg för steg mot målet* som presenteras är enkel och beskriver en process för hur lokala utvecklingsgrupper kan jobba sig fram till en lösning, vare sig det gäller att finansiera en enskild verksamhet, ett bredare lokalt

utvecklingsarbete som kräver investeringskapital eller skapa en lokal finansiell infrastruktur.

Första steget lägger grunden och handlar om att beskriva vilket eller vilka lokala behov som ska lösas. När väl själva förslaget har utkristalliserats är det dags för steg två, att mobilisera bygden. När fler varit med i diskussionerna kanske förslaget måste revideras innan nästa steg tas. Där, i steg tre, testas förslaget mot olika associationsformer och organisationsmodeller och några möjliga alternativ arbetas fram. I steg fyra väljs det bästa sättet att organisera sig. Avslutningsvis läggs en plan upp för genomförandet av förslaget enligt den modell som valts.

1

Vad är det ni vill göra?

Beskriv vilket/vilka lokala behov det är som ska lösas. Är det finansiering av en enskild verksamhet, bygga upp ett större investeringskapital eller är syftet att skapa en lokal finansiell infrastruktur? Vilka behov ska den i så fall svara mot? Vilka är målgrupperna, intressenterna och finansiärerna? Hur tänker ni att det ser ut om fem år i er bygd? Utifrån frågor och svar i steg ett skriver ni ner vad ni vill göra, era målgrupper och er framtidsbild. Nu har ni lagt själva grunden för fortsättningen.

Foto >> Nils Phillips/Röstänga Tillsammans.

2

Mobilisera

Nu är det dags att mobilisera, förankra och jobba vidare med förslaget. Lägga upp en plan för att engagera nyckelpersoner både lokalt och utanför bygden samt mobilisera hela bygden. Informera folket, föreningarna och företagen. Bjud in till möten, studiecirkel och utställningar. För att samla kunskap, sprida inspiration och skapa gemenskap kan en lokalekonomisk analys och en lokalekonomidag genomföras. Eller starta med en crowdfunding kring en första idé, se sidan 26. Mobiliseringen kanske medför att förslaget utvidgas eller förändras. Då måste en omformulering göras innan ni går vidare till nästa steg. I avsnittet *Verktyg för lokal mobilisering* kan ni läsa mer om lokalekonomisk analys och lokalekonomidagar.

3

Testa och prioritera

Nu är förslaget klart och dokumenterat. I avsnittet *Verktyg för lokal finansiering* presenteras kortfattat ett antal olika associationsformer och organisationsmodeller. Testa varje alternativ på förslaget och skriv ner fördelar och nackdelar. Välj ut några möjliga alternativ och ta fram mer

Foto » Karin Wenström

information på nätet. Kanske göra ett studiebesök? Titta gärna extra noga på associationsformen om ni redan nu vet att ni kommer att söka projektmedel eller föreningsbidrag i framtiden. Olika stöd kan ha särskilda villkor beträffande vilken associationsform sökanden har. Kontakta gärna externa rådgivare och tilltänkta projektfinansiärer för tips. Skatteverket och Bolagsverket har förträfflig information om det mesta som rör formalia för föreningar och bolag, likaså den statliga Finansinspektionen.

4

Göra valet

Så är det då dags att göra det slutliga valet och gå vidare i planeringen av genomförandet. Kanske har ni funnit att någon av de presenterade associationsformerna eller organisationsmodellerna passar in eller så har ni skapat egna kombinationer och nya modeller. Dock har det förmodligen under processens gång visat sig vem som ska äga förslaget och modellen framöver. Blir det en befintlig organisation eller ska det bildas en ny? För stöd och råd i den process som följer, kan till exempel intresseorganisationer som Hela Sverige ska leva, Coompanion och studieförbund kontaktas.

Gör processen till ett projekt

Använd metoden *Steg för steg mot målet* och få på köpet ett gediget underlag för att utforma ett projekt.

En fråga som brukar komma redan i början är om det finns möjligheter att göra ett projekt av processen. Ja, det är möjligt. I Gunnarsbyn stöttade Bodens kommun, Hus-hållningssällskapet och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling det lokala arbetet med att göra en lokalekonomisk analys. Ett annat exempel är Nygarn Utveckling AB, där Leader Gotland finansierade en projektledare för att stimulera företagande och bygga nätverk.

I *Landsbygdsprogram 2014–2020* påtalas att bristande kapitalförsörjning har blivit ett växande problem för företag på landsbygden. För att företag ska kunna utvecklas och nya företag starta är en god tillgång till finansiellt kapital många gånger avgörande, skriver man. Inom ramen för programmet finns därför olika möjligheter att söka EU-stöd. På många platser i Sverige finns också regionala Leaderprogram vilka är särskilt intressanta och lämpliga för den här typen av projekt.

Per Bergvall, Ragundabo och entreprenör, berättar om hur han och andra skapat ett turistmål av Döda fallet. För att nå dit krävdes en hel del mobilisering och Per Bergvall är en hejare på att skapa engagemang. Foto » Ylva Lundkvist-Fridh.

Verktyg för lokal mobilisering

Lokalekonomisk analys

Under många år har lokala utvecklingsgrupper och Leadprojekt genomfört så kallade lokalekonomiska analyser, LEA. Det är ett spännande och viktigt verktyg för att skaffa sig kunskap om sin bygds ekonomiska tillstånd och utvecklingsmöjligheter. Det är också ett bra sätt att väcka intresse i bygden för utvecklingsfrågor, mobilisera folk och förverkliga de utvecklingsidéer som analyserna ger inspiration till. Det kan vara att skapa nya jobb i lokala verksamheter och företag, investera i vindkraftverk eller införa lokal valuta för att stimulera den lokala handeln.

En LEA genomförs som en studiecirkel och det finns ett färdigt koncept, en metod och plan för hur arbetet kan läggas upp. Det börjar alltid med att studiegruppen definierar vilket geografiskt område som ska omfattas, helt enkelt ritar in området på en karta om det inte helt sammanfaller med till exempel kommunens eller församlingens gränser. Därefter beställer gruppen statistik från Statistiska centralbyrån, SCB, om befolkning, företag, inkomster, konsumtion

med mera. Analyserna utgår dels från dessa uppgifter, men måste justeras utifrån deltagarnas egna lokala kunskaper. Många roliga och intressanta diskussioner brukar det bli när deltagarna kommer in på detaljer om vem i bygden som gör vad och hur och varför, men det öppnar också upp för nya kreativa idéer och lösningar. Analyserna visar på "läckage" från bygden, hur mycket pengar som befolkningen spenderar på andra platser. Deltagarna börjar så småningom fundera kring hur delar av dessa läckage kan täppas till genom att själva producera varan eller tjänsten. Resultatet av LEA presenteras som en bygdens handelsbalans med några konkreta utvecklingsidéer, ofta i en rapport, som utställning eller på ett stormöte i bygden för att diskutera hur förslagen kan tas vidare. Mer information om LEA finns på hemsidan friametoder.se och scb.se.

I Gunnarsbyn i Bodens kommun ville den lokala utvecklingsgruppen ta reda på hur den lokala ekonomin fungerade och hur den påverkade deras möjligheter till en bra livskvalitet. Bearbetningen av det statistiska materialet

visade att Gunnarsbyns 700 invånare hade en sammanlagd köpkraft på 80 miljoner kronor, men att det mesta läckte ut ur bygden. Av varje hundralapp i bygden så köptes lokala tjänster för 4 kronor och varor för 8 kronor. Resten av hundringen användes på annat håll. Diskussionerna resulterade i en Vision 2020 där målet var att öka den lokala handeln, sysselsättningen och livskvalitén genom att spendera 30 kronor per hundralapp lokalt. Och hur skulle det gå till? Arbetsgruppen menade att i en bygd med en lokal ekonomi i balans, cirkulerar pengarna lokalt.

De satte upp följande mål:

- 12–16 nya arbetstillfällen
- Nya företag
- Ökat utbud av lokala produkter och tjänster
- Satsningar på områden med stor tillväxtpotential exempelvis inom handel, livsmedelsproduktion och turism.
- Behov av att öka bygdens befolkning

För att uppnå detta föreslog arbetsgruppen följande; ett lokalt trygghetsboende, ett turistprojekt och ett gemensamt lantbruk. Turistprojektet är i hamn och bygdebolaget Agrocenter i Råne Älvdal AB är bildat. Bygdebolaget med cirka 50 privatpersoner, föreningar och företag som ägare, driver lantbruket för landskapsvård och lokal köttproduktion.

– Detta är ett sätt att öppna upp de marker som inte längre brukas, och förhindra att älvdalen bäddas in ett täcke av sly, säger bolagets första ordförande Anna-Lena Lindberg Andersson.

Lokalekonomidagar

Ofta börjar en lokal utvecklingsprocess genom att några personer helt enkelt tycker en fråga är angelägen. Det kan vara att lösa ett akut eller långsiktigt problem eller att utveckla en verksamhet för allas trevnad och trivsel. Men en svala gör ingen sommar, och frågan är hur dessa personer som driver initiativet framåt kan förankra och mobilisera fler i bygden. Att arrangera möten och samtal är ett sätt. Här kan de nationella och regionala Lokalekonomidagarna, LEK, tjäna som förebild för att arrangera lokala möten kring frågan om lokal ekonomi. För Flyinge Bygdebolag och

andra lokala utvecklingsbolag och initiativ har utbytet av tankar och tips med andra på just Lokalekonomidagar varit betydelsefulla.

Varje år sedan 2003 har Lokalekonomidagar arrangerats på olika håll runt om i landet. Genom dem har idéer fått spridning och kunskap utvecklas kring lokal ekonomi och kapitalförsörjning. Intentionen är att vara en mötesplats för nätverkande och kunskapsbyte med aktörer som företagare, lokala utvecklingsgrupper, politiker, tjänstemän, kommunrepresentanter, kooperativ, projekt, entreprenörer, lokala initiativ, gräsrotter, föreningar, organisationer, myndigheter, politiska partier, sociala investerare, bankfolk, forskare vid universitet och högskolor med flera. En spännande plattform för nya kontakter och idéer. Den gemensamma nämnaren är viljan att arbeta för att stödja, utveckla, stärka och studera lokal ekonomi. Genom åren har deltagare kunnat stifta bekantskap med allt från Trönös Bygdekonton och Flyinge Bygdebolag till den lokala valutan Chiemgauer, det virtuella Entropia Universe och nya rörelser som Omställningsrörelsen.

LEK startades ursprungligen av Hela Sverige ska leva, Coompanion Sverige, Ekobanken Medlemsbank och JAK Medlemsbank. Senare anslöt Sveriges Kreditgarantiförening och Växjö universitet. Tillväxtverket och dess föregångare NUTEK har finansierat verksamheten under flera år, bidrag har också lämnats från till exempel Jordbruksverket, Landsbygdsnätverket, Sparbanksstiftelse och regionala/lokala myndigheter. Mer information finns på hemsidan lokalekonomidagarna.se och helasverige.se.

Digital studiecirkel

För att lyckas i det lokala utvecklingsarbetet är det viktigt att idéerna är väl förankrade. Ofta behövs en mobilisering i bygden så att många får komma till tals och känna delaktighet och engagemang. Metoden *Steg för steg mot målet* kan göras i form av studiecirkel med ett upplägg som följer de fyra olika stegen. Våra verktyg för mobilisering kan läggas in under hand där det passar, eller bli egna studiecirklar.

Tips!

Med ett konto hos den ideella organisationen Techsoup fixar ni billig teknik – allt från programvaror till routers. techsoup.se

Numera går det att ha sin studiecirkel på nätet. Upplägget kan göras mycket flexibelt liknande distansstudier med omväxlande virtuella och fysiska träffar. Det kan inkludera självstudier, att söka kunskap och kontakter med andra som jobbat med lokal ekonomisk utveckling, lägga ut föreläsningar, delta i facebook-grupper där material, föreläsningar och diskussioner kontinuerligt presenteras så fler kan följa. Sist, men inte minst, deltagarna i studiecirkeln kan finnas var som helst. En digital studiecirkel skulle kunna ha deltagare i bygden, fritidsboende i bygden som bor på annan ort, släktingar som lever i annat land och så vidare. Vad som förenar är intresset för bygdens utveckling. Genom en digital studiecirkel vidgas möjligheterna att delta i det lokala arbetet utan att just behöva vara på platsen vid en bestämd tidpunkt. Tänk en digital studiecirkel på vintern med en fysisk träff i bygden när våren kommer.

Birgitta Höglund gör ost i mejeriet som finansierats med hjälp av Trönö bygdekonto. Både folk, företag och föreningar i bygden sparar pengar på kontot, pengar som används till investeringar för bygdens bästa. Foto» Jan Bild

Använd studieförbunden

Flera studieförbund ligger i startgroparna vad gäller digitala studiecirklar och har metoder och idéer om hur de kan genomföras. De kan hjälpa till att hitta rätt upplägg på en digital studiecirkel kring lokal finansiering och ekonomi. Mycket intressant är också att kombinera detta med nya tankegångar om omställning till ett hållbart samhälle ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Studieförbunden har ett folkbildningsuppdrag, att möjliggöra engagemang i samhällsutvecklingen, stärka demokratin och höja utbildningsnivån. Precis det som är lokal utveckling. De har dessutom resurser och medel, även för att marknadsföra aktiviteter. ABE, Studieförbundet Vuxenskolan eller Studieförbundet erbjuder digitala studiecirklar.

I Gunnarsbyn gjorde man en lokalekonomisk analys som visade att av varje hundralapp som invånarna tjänade stannade bara 12 kronor i bygden. För att få mer pengar att stanna lokalt har man startat flera verksamheter. Foto » Lisa Brusewitz

Verktyg för lokal finansiering

När ni vet vad ni vill göra är det dags att undersöka vilken associationsform och eventuell organisationsmodell som passar bäst till ert projekt, se steg tre i *Steg för steg mot målet*. Beroende på om projektet handlar om att finansiera en enskild verksamhet, bygga upp ett investeringskapital för ett mer omfattande utvecklingsarbete i bygden eller att etablera en lokal finansiell infrastruktur kommer ni att finna att olika associationsformer och organisationsmodeller passar mer eller mindre bra. Testa och jämför för- och nackdelar med de olika formerna och modellerna genom att ta hjälp av eventuella regelverk och andras erfarenheter.

I detta avsnitt presenteras alternativen ganska kortfattat. Texten är delvis citat från myndigheter och organisationer och för att skilja ut citaten använder vi ett annat typsnitt och storlek på texten. För mer detaljerad information hänvisar vi till respektive aktörs hemsida. Till varje alternativ finns också exempel på verksamheter som ni kan söka mer information om, på Internet.

På Skatteverkets hemsida, skatteverket.se, finns en mycket bra skrift *Starta företag* med vägledning och beskrivningar av vad som gäller för olika företagsformer. Andra hemsidor med matnyttigt information i frågan är sofisam.se, coompanion.se, verksamst.se och almi.se.

Ideell förening

De flesta lokala utvecklingsgrupper är ideella föreningar. Kännetecknande för dem är att de arbetar efter demokratiska principer och har en öppen medlemsanslutning. Medlemmarna betalar inga insatser, men vanligtvis en årlig medlemsavgift. När ideella föreningar börjar bedriva ekonomisk verksamhet väljer en del att starta en ekonomisk förening eller ett aktiebolag skilt från den ideella föreningen. En fördel med ideella föreningar är att kommunerna kan lämna bidrag till dem. En nackdel är oklara juridiska förhållanden då det inte finns någon särskild lag som reglerar ideella för-

eningar. I vissa fall kan styrelsemedlemmar bli ekonomiskt ansvariga. Det finns drygt 1 200 ideella föreningar med näringsverksamhet i Bolagsverkets register.

Konsthallen i Virserum öppnades 1998 och ägs och drivs av en ideell förening som ägnar sig åt ekonomisk verksamhet. Utmärkande för konsthallen är avsikten att skapa konst utifrån ett underifrånperspektiv. Verksamheten finansieras via medlems- och besöksavgifter samt att föreningen söker bidrag från olika offentliga aktörer som regionförbundet, kommunen och Statens kulturråd.

En förening är en sammanslutning av fysiska och/eller juridiska personer som tillsammans verkar för ett gemensamt ändamål. En ideell förening kännetecknas av att ändamålet är ideellt och/eller att dess verksamhet är ideell.

Den ideella föreningen uppfyller villkoren för att vara en juridisk

”Medlemmarna i en registrerad ekonomisk förening är inte personligt betalningsansvariga för föreningens skulder utöver insatsen.”

person om den har bildats av minst tre personer, antagit stadgar som reglerar namn, syfte och beslutsgång samt tillsatt styrelse. En juridisk person har rättskapacitet, vilket innebär att den kan ha tillgångar och skulder samt ingå avtal och vara part inför domstolar och myndigheter. En ideell förening är bokföringsskyldig om dess tillgångar överstiger 1,5 miljoner kronor eller om föreningen bedriver näringsverksamhet.

Enskilda medlemmar har inte något betalningsansvar för föreningens skulder eller andra förpliktelser. En företrädare för föreningen, vanligtvis en styrelseledamot, kan dock i vissa fall bli betalningsansvarig för föreningens skatter och avgifter.

Källa skatteverket.se

Ekonomisk förening

Som nämnts tidigare är det vanligt att bilda en ekonomisk förening kring enskilda verksamheter i en bygd. Många förskolor, friskolor och landsbygdsbutiker är ekonomiska föreningar. Ofta har de tillkommit i en räddningsaktion när kommunen vill stänga skolan eller när den privata handlaren slutar, men ibland för att ett nytt behov uppstått.

Bensinmackar, vindkraftverk och fiberbredband är andra vanliga objekt som bygden går samman kring, i den ekonomiska föreningens form.

Friskolan i Virestad är en ekonomisk förening som i icke vinstdrivande syfte driver fristående grundskola, fritidshem samt förskola. Skolan ägs gemensamt av medlemmarna, en andel var. Föräldrar med barn i skolan och alla övriga personer som vill stödja verksamheten är välkomna som medlemmar i föreningen. På föreningens hemsida finns mer information om friskolans naturprofil och undervisning.

En ekonomisk förening ska främja sina medlemmars ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet. Medlemmarna kan delta i verksamheten som konsumenter eller andra förbrukare, som leverantörer, med egen arbetsinsats eller genom att utnyttja föreningens tjänster.

En ekonomisk förening bildas av minst tre fysiska eller juridiska personer. De ska ta beslutet att bilda föreningen, anta stadgar, välja en styrelse samt en eller flera revisorer. När man bildar en ekonomisk förening måste den registreras hos Bolagsverket. Föreningen får också rättskapacitet i och med registreringen. Rättskapacitet innebär bland annat att föreningen kan vara part inför domstol samt att den får olika rättigheter och skyldigheter. En ekonomisk förening är bokföringsskyldig och måste i vissa fall betala arbetsgivaravgifter.

Medlemmarna i en registrerad ekonomisk förening är inte personligt betalningsansvariga för föreningens skulder utöver insatsen

Källa skatteverket.se

Samfällighetsförening

Förr i tiden sköttes byns samfälligheter av byalag där röstning och utdelning stod i relation till mantalsatt jord. Sådana byalag förekommer fortfarande, men det finns en modern variant, samfällighetsförening. Den bygger på demokratiska principer, en medlem – en röst som huvudmetod, men i ekonomiskt betydelsefulla frågor kan en andelsmetod användas. I Stojby i Kronobergs län bildades en samfällighetsförening år 2000. Vid de stora helgerna som första maj, midsommar, lucia och jul ordnar föreningen gemensamma aktiviteter i byn. Föreningen handhar byns gemensamma vägar, men har också engagerat sig i frågan om fiberbredband till byns fastigheter. En ny förening,

Hotell Vuollerim drivs av ett bygdebolag med 150 delägare. De som vill har fått inreda varsitt hotellrum. Resultatet är underbart personliga hotellrum med poetiska namn. Rummet på bilden heter Vårkväll i Avaudden. Foto » Jan Bild

Stojby Bredbands ekonomiska förening, bildades 2009 för den verksamheten.

En samfällighetsförening bildas för att förvalta en eller flera samfälligheter. Exempel på samfälligheter är vägar, grönytor, lekplatser, garage, parkeringsplatser, skogsområden med mera som bildats genom lantmäteriförrättning för att tillgodose behov av till exempel garage som finns hos flera fastighetsägare i ett område.

En fastighets del i samfälligheten uttrycks i ett andelstal som bestäms i samband med att samfälligheten bildas. Den som äger fastighet med andel i en samfällighet brukar kallas för delägare i samfälligheten. En samfällighetsförening ska registreras av Lantmäteriet.

Källa skatteverket.se och lantmateriet.se

Stiftelse

Tidigare var det vanligt att det skapades stiftelser kring större fastigheter och förmögenheter som donerats för bestämda ändamål. Att starta en ny stiftelse för att stötta samhällsutveckling hör till ovanligheterna idag, men i Ulrika hände det. Ulrika Bygdefonds Stiftelse började sin verksamhet 2004 med syfte att främja utveckling i Ulrika före detta socken. Grundkapitalet utgjordes av två donationer om

50 000 kronor vardera. Enligt stiftelseförordningen är det avkastningen av kapitalet som tillförs stiftelsen som ska delas ut. Ett annat exempel är Stiftelsen Frejas fond som stödjer den fristående oberoende tankesmedjan Global Utmaning. Frejas fond har bildats av Kristina Persson som tillskjutit stiftelsekapitalet på 15 miljoner kronor. Andra intressanta stiftelser är Sparbanksstiftelserna som delar ut bidrag till kultur, idrott, näringsliv, forskning och utbildning, och Stiftelsen för kooperativt nyföretagande i Göteborg som ställer ut garantier.

”Grundkapitalet utgjordes av två donationer om 50 000 kronor vardera. Enligt stiftelseförordningen är det avkastningen av kapitalet som tillförs stiftelsen som skall delas ut.”

Stiftelselagen talar om vanliga stiftelser, insamlingsstiftelser, kollektivavtalsstiftelser och pensions- respektive personalstiftelser. Till vanliga stiftelser tillhör bland annat avkastningsstiftelser, familjestiftelser med mera. Bestämmelse om hur en stiftelse bildas, förvaltas, bokförs och upplöses står i Stiftelselagen (1994:1220).

En stiftelse bildas genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål. Ingen kan vara delägare i, eller medlem i en stiftelse. En stiftelse står under tillsyn av en länsstyrelse. Hur egendomen ska användas och vem eller vilka som är förmånstagare, styrs av en stiftelseurkund.

Källa skatteverket.se

Aktiebolag

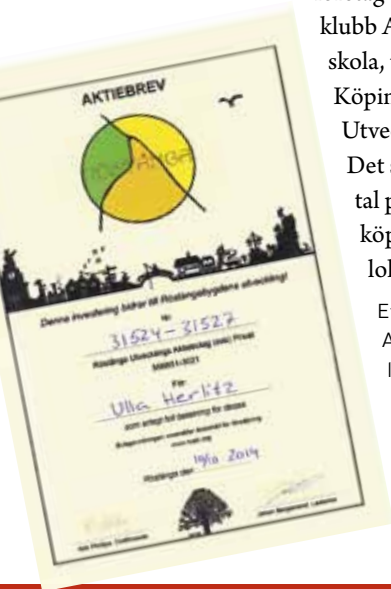
Redan i slutet på 1980-talet insåg Vitvattnets utvecklingsgrupp i Bjurholm att det behövdes hyresbostäder i byn. De startade aktiebolaget Vitvattnets utvecklings AB för att bygga och förvalta hyreslägenheter och samlade ihop det nödvändiga aktiekapitalet bland byborna. Sedan kontakades Handelsbankens kontor i Bjurholm och SBAB för att låna resten. När aktiekapitalet för ett tag sedan skulle höjas till 100 000 kronor gjordes en nyemission och det gick bra det också. Ekonomiskt går det runt, men någon utdelning på aktierna har bolaget aldrig gett. Vinsten är att det finns lägenheter i byn och lokal till förskolan.

Företagsformen aktiebolag kan användas för många olika ändamål, smått som stort. I Vuollerim driver bygdeägda aktiebolag hotell och friskola, Trångsviksbolaget AB stödjer företag och företagande, Docksta Bordtennis-klubb AB förvaltar 60 lägenheter, äldreboende, skola, turistanläggning och en stugby, Virserums Köping AB marknadsför orten och Heligholm Utvecklings AB utvecklar områdets näringsliv. Det sistnämnda bolagets samlade ett aktiekapital på 1,7 miljoner kronor och affärsidén är att köpa fast egendom och aktier för att stötta det lokala näringslivet.

Ett aktiebolag kan ägas av en eller flera delägare. Aktiebolaget är en egen juridisk person och betalar inkomstskatt med 26,3 procent på sin vinst.

Källa skatteverket.se

Så här ser bygdebolaget Röstånga Utvecklings AB:s aktiebrev ut.

Kännetecknande för ett aktiebolag är att dess verksamhet bedrivs utan att delägarna (aktieägarna) är personligt ansvariga för bolagets skulder. I stället ska bolaget ha ett visst aktiekapital som säkerhet för bolagets skulder. I ett så kallat privat aktiebolag ska aktiekapitalet uppgå till minst 50 000 kronor och i ett så kallat publikt aktiebolag till minst 500 000 kronor. Aktiebolag ska registreras hos Bolagsverket.

Källa sweden.gov.se/sb/d/5328

Aktiebolag (svb) med särskild vinstutdelningsbegränsning

Den lokala utvecklingsgruppen i Flyinge bildade ett av landets första bygdebolag, ett aktiebolag (svb). Ett sådant bolag är ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning på det insatta aktiekapitalet. Det innebär att eventuellt överskott inte i sin helhet kan delas ut till aktieägarna, utan merparten går tillbaka till verksamheten. Bygdebolaget Tiveds Utveckling AB som bildades 2007 är ytterligare ett bolag med ideellt ändamål, nämligen att äga och driva Tivedstorp som en motor för bygden och utveckla Tivedstorp till en attraktiv besöksplats för turister. Det vackra naturområdet i Tiveden omfattar 23 byggnader och 30 hektar mark och genom bygdebolaget har invånarna möjlighet att påverka och styra utvecklingen av verksamheten. Bolaget har cirka 170 aktieägare med olika anknytning till trakten. Ytterligare ett aktiebolag (svb) är Röstånga Utvecklings AB. Den ideella föreningen Röstånga Tillsammans bildade bolaget med 50 000 aktier á 1 krona. De har beslutat sälja max 49 procent av aktierna för att behålla kontroll över bolaget. Aktierna säljs för 500 kronor styck och överskottet kan överföras till aktiebolaget i form av ovillkorat aktieägar-tillskott. En smart konstruktion för att få pengar till lokala investeringar.

Sedan den 1 januari 2006 är det möjligt med aktiebolag (svb) med särskild vinstutdelningsbegränsning. Grundläggande för de bolagen är att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst. Reglerna har skapat en företagsform som är särskilt anpassad för verksamhet som inte drivs i vinstsyfte. Reglerna syftar också till att säkerställa att vinsten huvudsakligen stannar kvar i bolaget. I dessa bolag får bara en viss begränsad vinstutdelning

ske på det kapital som aktieägare har tillskjutit som betalning för aktier.

Många konsumenter efterfrågar alternativ med ideell prägel. Verksamhet som bedrivs i bolagsformen, aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, kan på så sätt bli ett slags garanti-stämpel som ökar allmänhetens förtroende.

Källa sweden.gov.se/sb/d/5328/a/48539

Gemenskapsföretag

Byborna i Jörn samlade ihop ett aktiekapital på 200 000 kronor och bildade bolaget Hälsogemenskap AB. Varför? Jo, deras vårdcentral skulle läggas ned, eller som landstinget uttryckte saken ”bli tillgänglig på annan ort”. Inledningsvis samlades byborna till möte i Folkets Hus. Först bildades en ideell förening som nu har 1 200 medlemmar, och sedan ett gemenskapsföretag med aktiebolaget som den affärsdrivande enheten. Idag sköter alltså Jörnborna både hälso-mottagningen och tandhälsan i egen regi via den ideella föreningen.

Gemenskapsföretag är ett nytt sätt att se på och organisera företag. Man utvecklar allmännyttiga verksamheter till livskraftiga företag. Ett gemenskapsföretag organiserar fysiska och/eller juridiska personer med ett gemensamt intresse och består av en primärorganisation (ideell förening) och en eller flera sekundärorganisationer (aktiebolag).

Den ideella föreningen är den samlade kraften för alla som vill delta. I föreningen mobiliseras, frigörs och kanaliseras gemenskaps-energin för de gemensamma målen. Bolaget bedriver den affärs-mässiga verksamheten under formell självständighet, på uppdrag och inflytande av den ideella föreningen. Aktiebolagets ändamål är ideellt – vinsten återinvesteras oavkortat till verksamheten.

Källa gemenskapsforetag.nu

Riskkapitalbolag och Investmentbolag

Riskkapitalbolag förmedlar riskkapital från investerare till företag som behöver finansiering. Det handlar vanligtvis om privat kapital. Utmärkande för riskkapitalinvesteringar är vanligtvis den tydliga och tidiga exitprocessen och höga avkastningskrav. De skiljer sig från det som kallas Social Impact Investment där investerarna inte enbart har ett kommersiellt syfte utan även ett socialt eller samhälleligt mål, se till exempel impactinvest.se. Nyligen har stora offentliga satsningar gjorts för att förbättra företagets tillgång till riskkapital. På regional nivå över hela landet har riskkapitalfonder bildats och de finansieras av EUs regionala fond samt regional medfinansiering. Fonderna ska enbart investera i de egna regionerna. Vidare finns Inlandsinnovation AB, ett statligt riskkapitalbolag som med sina två miljarder kronor erbjuder riskvillig finansiering i norra Sveriges inland för att skapa ökad tillväxt och utvecklingskraft.

Andra lokala initiativ är Tillväxtkassan AB i Trångsviken, ett investmentbolag som i tidiga skeden investerar i bolag med tillväxt och utvecklingsmöjligheter. Avsikten är att genom

På det första informationsmötet för Hälsogemenskap AB i Jörn fylldes Folkets Hus till bristningsgränsen med engagerade invånare Foto » Arne Möller

kunskap och kapital möjliggöra bolagens utveckling till nästa tillväxtfas. Vidare finns tillväxtkassan Startkapital i Norr AB som är ett samarbete mellan 20 privata investerare som tillsammans satsat 5 miljoner kronor. I Sikås har tre företag bildat en tillväxtkassa, Vindpenningen AB, som satsar på att utveckla bra företagsidéer i byarna kring vindkraftsparkerna i Munkflohögen och Raftsjöhöjden. Företagen bakom vindkraftsverken har satsat 1,5 miljoner. Och i Söderhamn finns ett lokalt utvecklings- och riskkapitalbolag, Söderhamns Tillväxtkassa AB, som startats av åtta affärsänglar med anknytning till orten. Statliga Inlandsinnovation har bidragit med investeringskapital till tillväxtkassorna.

Virserum Invest AB är ett exempel på ett helt privatägt lokalt investmentbolag med syfte att främja näringslivets utveckling i Virserum. Bolaget startade år 2006 och ägs av lokala företag och privatpersoner. Företaget äger och driver ett företagshotell i centrala Virserum och är delägare i Prolympia Virserum AB, som ansvarar för all skolverksamhet från förskola till och med högstadieskola i Virserum. Förutom kapital erbjuder bolaget affärsrådgivning och deltagande i styrelsearbete.

Riskkapital innebär ett aktivt ägande, där ägarna kan investera både kapital och kunskap då de tillsammans med entreprenören bygger långsiktigt hållbara bolag. Riskkapitalet fungerar som en viktig katalysator i svensk ekonomi, med stor betydelse för tillväxt och jobbskapande. Riskkapitalet behövs för att små entreprenörsdrivna företag ska kunna utvecklas och växa. Det behövs också för att möjliggöra för mer mogna företag att ta sig till nästa nivå.

Källa svca.se

Gemensamt för riskkapitalbolagen är att de söker sig till affärsmöjligheter där de ser ett stort potential för hög avkastning av satsat kapital dvs. att få så stor vinst som möjligt per satsad krona.

Källa riskkapitalbolag.com

Ett investmentbolag äger aktier i andra bolag. Hur de olika bolagen förhåller sig till sitt ägande skiljer. Vissa investmentbolag ser ägandet som en långsiktig investering, medan andra tar en mer styrande och kontrollerande roll. Private Equity-bolag är investmentbolag som endast investerar i bolag vilket inte är noterade på börsen, eller köper upp hela publika bolag, vilket avnoterar dem från börsen.

Källa investmentbolag.com

Riskkapital med privat avtal

Kreativiteten är stor inom detta område och de exempel vi berättar om visar enkla och tydliga modeller för finansiering av olika verksamheter. Finansieringen bygger på en

relation mellan investeraren och investeringsobjektet och att avkastningen i första hand förväntas ha andra värden än rent ekonomiska. Styrso Bollklubb behöver rusta upp och förnya sitt klubbhus, fotbollsplanen och området runt omkring behöver också ses över och naturstigarna som föreningen sköter måste underhållas och göras mer tillgängliga. Samtidigt fyller Styrso BK 75 år. I samband med firandet erbjuder Styrso BK allmänheten att ”köpa” ägarandelar som gäller ägarens livstid ut. En andel är 20 kvadratmeter av fotbollsplanen – till en kostnad av 500 kronor per år i fyra år. Sammanlagt räknar föreningen med att få in 600 000 kronor till de angelägna investeringarna.

För några år sedan var en av Sveriges största ekofruktodlingar nedläggningshotad. Med ett kortfristigt lån kunde Stiftelsen Biodynamiska Produkter (Ekolådan) genomföra köp och rädda odlingarna. För att kunna betala av lånet och utveckla verksamheten – och samtidigt göra det möjligt för intresserade människor att bli delaktiga – skapades ett riskkapitalkonto i samarbete med en bank. Detta ”ekofruktokonto” förvaltas av Ekobanken som säkerställer att medlen används uteslutande till angivna syften. Uppsägningstiden lyder på ett år. Utlåningen har ingen säkerhet utan samma regler gäller som med riskkapital. Ett liknande konto finns för livsstilsmagasinet Camino, Caminokontot. Minsta möjliga insättning på kontona är 2 000 kronor. I båda fallen inbjuds investerarna till olika aktiviteter samt att en del av skörden respektive friexemplar av tidskriften delas ut som tack för hjälpen.

Kapitalandelslån

Kapitalandelslån är ett relativt nytt finansieringsinstrument. Bolaget Nordic Lokalkapital AB har med kapitalandelslån och skuldebrev som bas konstruerat en modell som gör det möjligt för såväl privatpersoner som juridiska personer att investera i lokala utpekade investeringsobjekt. Nordic Lokalkapital AB lanserade i september 2012 det publika bolaget Åre Lokalkapital AB med 36 registrerade ägare. Det första investeringsobjektet i detta bolag är Åremjök/

Fjällbete AB som sökte investeringar om 1,5 miljoner kronor, och kampanjen avslutades med 46 investerare och 505 000 kronor.

Som investerare lånar man ut pengar till bolaget mot skuldebrev och bolaget köper aktier i investeringsobjektet. Investeraren får en ställning som kan liknas vid att ha en röstlös aktie då det är bolaget som företräder investeraren på investeringsobjektets bolagsstämmor. Avkastningen och amorteringen på kapitalandelslånet är beroende av utvecklingen i såväl bolaget som i investeringsobjektet. Nordic Lokalkapital AB framhåller att modellen hjälper lokala företag att starta, växa och utvecklas genom att bolaget tillför företagen såväl finansiering som affärskompetens. Kritiska röster gör gällande att det är ett krångligt kapitalanskaffningsinstrument och att investerare har svårt att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av en investering.

11 § Ett beslut om att bolaget skall ta upp ett lån skall fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen, om storleken av den ränta som skall löpa på lånet eller det belopp som skall återbetalas skall öka om bolagets vinst eller utdelningen till aktieägarna ökar. (Aktiebolagslagen 2005:551, kap 11 Vissa lån)

Källa regeringen.se

Mer information om kapitalandelslån finns till exempel i uppsatser som Kapitalandelslån – en studie av ett nytt kapitalanskaffningsinstrument.

Sök på uppsatser.se och diva-portal.org. Sökord: kapitalandelslån.

Fond

När vi i lokala utvecklings-sammanhang pratar om fonder är det inte investeringsfonder för fondsparrare som det handlar om. Med fond menar vi hop-samlade medel, ofta donationer och gåvor som avser att stödja ett visst ändamål.

Delägare i Offerdalsvind på studiebesök i det egna vindkraftverket Offelia. Foto » Jan-Olof Dahlin

En fond kan alltså ha olika associationsformer, exempelvis Frejas fond som är en stiftelse, medan Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling har valt att organisera sig som en ekonomisk förening. Det förekommer vidare att föreningar och bolag avsätter egna medel och/eller inbjuder allmänheten att göra donationer till en utvecklingsfond. Flyingefonden är ett sådant exempel.

Ett annat exempel är en bygdefond dit ägarna till vindkrafts- verken på Råshön gör årliga avsättningar. Bygdefonden förvaltas av Offerdalsvind ekonomisk förening och ska användas till något för Offerdalsbygden positivt ändamål, såsom näringslivs- och företagsutvecklande projekt eller arrangemang av olika slag. I Hannäs har sockenföreningen skapat en fond där avkastningen delas ut till verksamheter eller projekt inom Hannäs socken, som bidrar till utveckling av bygden. Sockenföreningen uppmanar Hannäsborna att tänka på sockenföreningen i sina testamenten. Genom arv, donationer och minnesgåvor har 100 000 kronor samlats in.

Om det finns möjlighet att attrahera större kapital och i ett större geografiskt område kan exempel som Norrlandsfonden vara intressant. Norrlandsfonden är en stiftelse med

uppgift att främja utvecklingen i tillverkande och tjänste- producerande företag i Norrbotten, Västerbotten, Väster- norrland, Jämtland och Gävleborg, som verkar på mer än en lokal marknad. Norrlandsfonden kan ställa ut lån, garantier och borgensåtagande till företagen. Utlåningen ligger på omkring 250 miljoner kronor per år.

Mikrofond för social ekonomi och lokal utveckling

Mikrofonden är en ny finansiell infrastruktur som erbjuder garantier och kapitalinvesteringar till företag, föreningar, kooperativ, verksamheter och projekt inom social ekonomi* och lokal utveckling. Svårigheter med finansiering som Hela Sverige ska leva, Coompanion, Ekobanken och JAK uppmärksammat hos sina medlemmar och kunder gav impulsen att fylla finansieringsgapet. Därför har Mikrofonden

* Den sociala ekonomin utgörs av verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Verksamheten bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ och stiftelser och har allmännyttan eller medlemsnyttan som främsta drivkraft.

ustrustats med kapital, kunskap, kompetens och erfarenhet där andra finansörer inte förmår eller förstår.

Organisationen är uppbyggd med Mikrofonden Sverige som ett nationellt nav med anslutna regionala självständiga Mikrofonder – i form av ekonomiska föreningar – som medlemmar och ägare. Mikrofonden Sverige är ett finansiellt institut registrerat hos Finansinspektionen.

Mikrofondernas kapital anskaffas och "ägs" både centralt och regionalt/lokalt. Det utgörs till största delen av ett idéburet privat kapital, men till exempel i Mikrofonden Väst har Göteborgs stad och Bengtsfors kommun gått in med kapital för att stödja "sina" sociala företag. Fackförbundet Kommunal har investerat i Mikrofonden Sverige, vilket ger ett kapital som kommer alla regionala Mikrofonder till del.

Mikrofonderna är i uppbyggnadsfasen och beroende av offentligt projektstöd för utveckling och drift av verksamheten. På längre sikt kan verksamheten inte överleva på projektbidrag utan måste precis som det statliga näringslivet bolaget ALMI erhålla permanent driftsstöd. Mikrofonderna ser sig som ALMIs motsvarighet för företag, verksamheter och projekt inom social ekonomi och lokal utveckling. Ett kompletterande stöd för utveckling av mikroföretagandet i Sverige.

Hösten 2015 finns regionala Mikrofonder i tio regioner, men flera är under bildande. Mikrofonderna ska kunna ge garantier för kontokrediter, banklån till investeringar, banklån som förskott på EU-beslut och hyra av lokal. Vidare ska de kunna placera kapital i förlags- eller medlemsinsatser i ekonomiska föreningar samt aktieandelar i medlemsägda aktiebolag och aktiebolag (svb), så kallade bygdebolag. Mer information om villkor och kontaktpgifter finns på den gemensamma hemsidan mikrofonden.se

Sparkassa

I snart 140 år har Gustafs Kassaförening verkat i Gustafs socken i Dalarna. Långsiktighet, säkerhet och personlig kännedom är ledorden för sparkassan. Föreningens

verksamhet är inlåning och utlåning till sina omkring 4 000 medlemmar. Utlåning ligger på runt 340 miljoner kronor. Grundläggande bankverksamhet alltså, och denna lilla lokala "bank" har gått med vinst varje år och har inte heller haft några kreditförluster. Banklokalen finns i den gamla sockenstugan och öppettiden är begränsad till en dag i veckan. Vidare finns ett fåtal exempel på enklare varianter av spar- och låneföreningar. I Edsle har en grupp bönder gått samman och skapat Sparkassan Sparkossan. Där spar de tillsammans för att sedan, i demokratisk anda, avgöra vem som får låna till vad. De anser att 20 personer utgör maxgränsen för vad den interna demokratin klarar av. När fler vill vara med får de skapa en egen sparkassa.

När det gäller att skapa en lokal finansiell infrastruktur framstår sparkassan som en mycket intressant, men bortglömd modell. En nackdel är att den statliga insättningsgarantin inte gäller för sparkassor. Men föreningen har klarat sig bra ändå och bevisar att det är fullt möjligt att skapa ett lokalt kretslopp av pengar. Den personliga kännedomen spelar stor roll. Och styrelsen behandlar alla ansökningar om medlemskap i föreningen. På Finansinspektionens, FI, hemsida finns mer information om regelverket kring spar- och låneföreningar som är den korrekta benämningen för en sparkassa.

En spar- och låneförening (så kallad sparkassa) är en ekonomisk förening som

- vid varje tillfälle har högst 1 000 fysiska personer som medlemmar
- till medlemmar bara antar personer som ingår i en i förväg identifierbar begränsad krets och att denna krets anges i stadgarna
- tar emot återbetalningspliktiga medel bara från medlemmarna eller från finansiella företag
- har till ändamål att bara med sådana medel som avses i punkt tre tillgodose finansieringsbehov hos medlemmarna

Medel som placeras i ett företag som driver inlåningsverksamhet omfattas inte av insättningsgarantin. Inlåningsföretag får ta emot högst 50 000 kronor per konsument.

Delägare i Tiveds utveckling AB målar tillsammans om en av bolagets vandrarhemsbyggnader under en gemensam arbetsdag. Foto » Martin Szanto

En spar- och låneförening ska ansöka om registrering enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet, samt anmäla verksamhet enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet. En spar- och låneförening är alltså både ett inlåningsföretag och ett finansiellt institut.

Inlåningsföretag/finansiella institut står inte under FI:s tillsyn men FI kontrollerar ägare, ledning och de interna reglerna om penningtvätt. Ändringar i ledning eller ägare ska anmälas till FI.

I samband med ansökan ska en avgift på 26 500 kronor betalas till FI. Dessutom tar FI årligen ut en tillsynsavgift.

Källa fi.se

”Tillsammans skulle bygden och banken kunna utveckla ett lokalt kretslopp av pengar för lokala investeringar.”

Bank

Om avsikten är att starta bank behövs ett hyggligt stort kapital. Utgångspunkten är minst fem miljoner euro för att starta ett bankaktiebolag, en miljon euro för en sparbank och fem miljoner euro för en medlemsbank. För medlemsbanker finns möjlighet till dispens ner till en miljon euro.

Ansökan om banktillstånd lämnas till Finansinspektionen och i samband med ansökan ska en avgift på 270 000 kronor betalas till Finansinspektionen.

I Sverige finns 39 bankaktiebolag, 48 sparbanker och 2 medlemsbanker. Om bygden inte har finansiella muskler att själv starta bank skulle invånarna kunna utreda vilka slags banktjänster det finns behov av lokalt. Därefter tar de kontakt med en bank och lägger fram förslaget. Tillsammans skulle bygden och banken kunna utveckla ett lokalt kretslopp av pengar för lokala investeringar.

Nedan finner ni beskrivningar från Finansinspektionen samt sparbankernas och medlemsbankernas presentationer av sin verksamhet. Bankaktiebolagen och deras länkar finner ni på Finansinspektionens hemsida under fliken Företagsregistret.

I bankrörelse ingår att förmedla betalningar via generella betalningssystem och att ta emot pengar på konto, som efter uppsägning ska vara tillgängliga för fordringsägaren inom högst 30 dagar. I finansieringsrörelse ingår näringsverksamhet som har till ändamål att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten. Definitionen

omfattar också att lämna kredit och att ställa garanti för kredit eller att i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (leasing).

Bank- eller finansieringsrörelse får, med vissa undantag, drivas endast efter tillstånd från Finansinspektionen. Förutsättningarna för att driva bank- eller finansieringsrörelse framgår av lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse. För sparbanker finns även regler i sparbankslagen (1987:619) och för medlemsbanker i lagen (1995:1570) om medlemsbanker. Finansinspektionen är en myndighet som övervakar företagen på finansmarknaden. Vi kontrollerar bland annat företagets tillgång på kapital. Vi granskar också verksamhetsplan, ägare och ledning.

Källa fi.se

JAK Medlemsbank

JAK är en demokratiskt styrd bank med nästan 40 000 medlemmar över hela Sverige. Räntefrihet och rättvisa är grundläggande ledord i vår verksamhet. Andra ledord är folkbildning, ekonomisk frigörelse och ekonomisk hållbarhet, med insikten att hållbara ekonomiska relationer är möjliga. En hållbar ekonomi anser vi präglas av jämnare resursfördelning och hushållning – inte av ocker, övertro på tillväxt eller av att tjäna pengar på pengar.

Källa jak.se

Ekobanken Medlemsbank

Ekobanken erbjuder etiskt sparande och placeringar. Pengarna i banken placeras så att samhället blir mera ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbart. Vi ger huvudsakligen lån till verksamheter som skapar ett socialt, miljömässigt eller kulturellt mervärde. Alla lån och krediter till verksamheter och företag publiceras minst en gång per år. Publiceringen kan också tjäna som inspiration för människor som vill ta initiativ. På det sättet vill vi skapa konkret mening och sammanhang kring pengar.

Källa ekobanken.se

Sparbanker

Sparbankerna har inga enskilda ägare som kräver vinstutdelning. Vinsten stannar kvar i den lokala sparbanken till nytta för banken, kunden och samhället. De är lokala banker, till skillnad från andra banker som bara har lokala kontor. De gör inte heller riskabla utlandsaffärer. En sparbank kan sägas leva i symbios med lokalsamhället, vilket innebär att banken är beroende av hur det går för området där den verkar. Detta skapar i sin tur starka incitament för att bidra till lokalsamhällets utveckling.

Källa sparbankerna.se

Lokalt konto i bank

Sveriges två medlemsbanker JAK och Ekobanken har en form av konton med särskilda kriterier där banken agerar mellanhand mellan sparare och låntagare. Till skillnad från direkta lån mellan folk och föreningar/företag så är det banken som tar risken om låntagaren skulle hamna i obestånd. Den som sparar på ett lokalt/regionalt konto respektive stödsparkonto har alltid kvar sitt sparkapital och omfattas av den statliga insättningsgarantin.

Hos JAK Medlemsbank finns två former för lokala konton. Ett kommunalt stödsparkonto för kommuner genom vilket till exempel Skellefteå kommun sedan år 2007 har hjälpt ett antal föreningar och företagare till banklån. Den andra formen är stödsparkonto för organisationer och privatpersoner som vill stödja lokala utvecklingsinsatser i bygden. Den lokala utvecklingsgruppen i Trönö är ett sådant exempel och de har öppnat Trönö Bygdekonto. Gruppen tar emot ansökningar och fördelar sparpoängen men det är banken som gör kreditprövningen.

JAK Medlemsbank har valt att ge företag och organisationer möjlighet att få ekonomisk hjälp av sina medmänniskor, vi kallar det Stödsparkonto eller folkfinansiering.

Stödsparkonto används när en projektgrupp, organisation eller företag behöver låna till ett projekt som bygden vill stödja. Stödsparkonto ger människor i en lands- eller stadsbygd möjlighet att styra sitt sparande, så att det gynnar den egna bygden. Så här fungerar det. Ni sparar era pengar på ett Stödsparkonto hos JAK och överlåter sparpoäng och lånemöjlighet till det stödsparkonto som ni tycker är intressant. Ert sparande ger direkt möjlighet till räntefritt lånekapital för just ert stödsparkonto. Ni får ingen ränta på pengarna. Er återbäring blir istället att pengarna gör nytta för er bygds eller ert projekts utveckling.

Källa jak.se

Ekobanken Medlemsbank har också lokala, men även regionala konton. Insättarna kan rikta sitt sparande så att deras pengar lånas ut i särskilt utpekade geografiska områden. I Åre har Fjällbete ekonomisk förening, som bedriver en lokal och ekologisk matproduktion, erhållit lån via ett lokalt konto "Åres gröna dalar" och i Skåne har lån beviljats till Baskemölla Ekoby på Österlen via det regionala kontot "Hållbar utveckling i Skåne län".

I den globala finanskrisen lanserar Ekobanken nu särskilda konton för lokalt hållbar utveckling. Det sker genom en kontoform där spararnas pengar används i hållbara verksamheter inom den egna orten eller regionen. Efter ett positivt pilotprojekt i Västra Götaland öppnas nu sådana konton även för Skåne, Stockholm och Åre. Ekobanken är ensam i Sverige om att enbart låna ut till ekologiskt, etiskt och socialt hållbara verksamheter och att öppet redovisa vad pengarna används till. Nu blir det möjligt för spararna att även styra geografiskt var pengarna ska används på det sättet. De lokala kontona ger samma bankränta som Ekobankens övriga konton och omfattas av den statliga insättningsgarantin.

Källa ekobanken.se

Crowdfunding

Crowdfunding, även kallat gräsrotsfinansiering, är numer en allmänt vedertagen internetbaserad metod för finansiering. Egentligen avser crowdfunding bidragsfinansiering, men det har också utvecklats liknande it-plattformar med olika modeller för riskkapital och lån från en crowd/folkmassa, det vill säga att många deltar i finansieringen.*

De som söker finansiering presenterar sitt projekt på den valda plattformens hemsida. De lägger upp en snygg presentation, ofta i form av en video, och budget, och talar om hur mycket pengar som behövs till projektet. Sedan är det allmänheten som via nätet stödjer med små eller stora bidrag och det uppstår en crowd av stödjare. Det kluriga är att marknadsföra sig så att de presumtiva givarna vet att möjligheten finns. Crowdfunding kan också ses som en metod att mobilisera kunder och besökare till sina verksamheter. Många projekt som använder sig av crowdfunding ger också givarna eller investerarna ersättning i form av produkter eller tjänster. Till exempel Fjällbete AB där investerare erbjuds mjölkrabatt.

I arbetet med lokal utveckling har alltid funnits inslag av att samla pengar och material till olika utvecklingsprojekt som exempelvis bygdegårdar och idrottsplaner. Det nya är lättheten att nå ut till allmänheten och en enkel hantering av att ta emot bidrag. Crowdfunding når lätt ut, både till invånare i bygden och de som är intresserade av bygden, till exempel fritidsboende, släktingar och utflyttare. På Facebook och olika andra forum och communities på nätet kan crowd-

fundingprojekt och företag via mobiler och datorer ganska enkelt nå en stor intresserad kundkrets.

Oavsett vilken associationsform eller organisationsmodell ett lokalt utvecklingsprojekt eller företag har så kan crowdfunding tillämpas. Crowdfunding en växande företeelse och antagligen bara i början av sin utveckling. Genom utvecklingen av IT-tekniken skapas oanade möjligheter att nå ut och skapa helt nya sätt att se på pengar och finansiering. Säkert också oanade följder. Till exempel att investerarna eller donatorerna löper en större risk då professionella mellanhänder som registrerade finansinstitut och företag tas bort och kontakterna sker direkt mellan enskilda aktörer.

På Internet finns idag ett antal crowdfunding-plattformar, både svenska och globala, som arbetar på lite olika sätt, med olika finansieringsformer och målgrupper. En av dem är crowdculture.se.

Crowdculture-plattformen använder crowdfunding-metoden som medfinansiering från allmänheten för projekt som även kan få del av offentligt kulturstöd. Sådan medfinansiering sker i dagsläget från offentliga kulturfonder i regionerna Gävleborg, Kronoberg, Västra Götaland och Jönköping – under förutsättning att kulturfondernas villkor uppfylls, givetvis. En grupp konstnärer och konsthantverkare som prövat detta är Tingsrydgruppen. Deras ”Vandringsprojekt” fick 46 unika stödjare under den fyra månader långa insamlingstiden, nådde målet på 10 000 kronor och kunde glädjande nog genomföra sitt projekt som planerat. Andra exempel på plattformar är fundedbyme.com, crowdcube.se, kickstarter.com, polstjarna.se och toborrow.se

* Begrepp för den som vill söka mer information är: crowdfunding/gräsrotsfinansiering, crowdsourcing, crowd equity och sharing economy/delningsekonomi

Konstnärskollektivet Tingsrydgruppen finansierade delvis sin vandringsutställning med Crowdfunding. Här är det vernissage på Smålands museum i Växjö. Foto » Tingsrydgruppen

Lokal valuta

I ekoby Rybacken finns "Byttor", i Orsa den honungsbaseerade valutan "Klövern", i Sigtuna valutan "Minutos" med ideell arbetstid som bas. År 2013 införde den gamla bruksorten och ekoby Stjärnsund i Dalarna en lokal valuta som kallas "Dalern". Syftet är att stimulera närhandel, hållbarhet och social gemenskap. Medlemmarna annonserar ut sina erbjudanden om bland annat läxhjälp, massage, terapi, boende, datahjälp, hårklippning och pianolektioner på föreningens hemsida. Dalern accepteras i den lokala kryddboden och i ekokaféet. Det finns också exempel på kommunala valutor. Höganäs kommun garanterar valutan "Euronäs" som gäller i många butiker och restauranger. Valutan finns att köpa för kronor eller euro på turistbyrån och till julafton får de kommunanställda ett sådant "Euronäs-presentkort" i julkapp. I både Norrköping som Botkyrka jobbas det för införandet av liknande initiativ.

En lokal valuta kan definieras som ett självreglerande ekonomiskt nätverk där medlemmarna utfärdar och hanterar sina egna pengar i förhållande till behoven inom en begränsad gemenskap. Gemensamt för detta globala fenomen är

att det är räntefritt och har som mål att uppmuntra lokal handel. Att bibehålla förtroendet för en informell valuta utan lagligt stöd är inte enkelt. Ett stort mått av transparens, intern demokrati och fungerande konflikthantering har visat sig nödvändigt för att den lokala valutan inte ska bli kortlivad. I dagsläget finns cirka 2 500 olika lokala valutor runt om i världen. De tycks vinna störst popularitet där den konventionella ekonomin krisar. Under den omfattande valutakrisen år 2002 i Argentina gick många kommuner över till att betala sina anställda i egna valutor.

I Europa har regionala valutor fått fäste i flera av de tyska regionerna. Syftet med valutorerna är att öka den inomregionala handeln. Devisen "Global denken. Regional handeln." (Tänk globalt. Handla regionalt) pryder Chiemgauer-sedlarna, en av dessa regionala valutor. I England finns också flera lokala valutor, bland annat i Totnes, omställnings-

Den lokala valutan Euronäs fungerar i Höganäs kommun.

Den lokala valutan Chiemgauer fungerar som betalningsmedel i Priem am Chiemsee, i Bayern.

rörelsens centrum, och i Bristol. Totnes Pound används i närmare 70 lokala affärer och fungerar som en symbol för visionen om ett hållbart samhälle. I finanskrisens spår har det även startats många olika sorters lokala valutor, så som tidsbanker och bytesringar, i Grekland och i Spanien.

Genom åren har även andra initiativ med koppling till lokala kretslopp och ekonomi lyfts fram. Till exempel har bytesringar och tidsbanker startats. Inget av dem har fått någon större spridning i Sverige. Däremot har bilkooperativ visat sig fungera. I Göteborg finns landets största bilkooperativ med 20 bilar. Det är en ekonomisk förening för bildelning utan vinstintressen som bildades 1988. Medlemmarna bokar bilen på nätet, väljer biltyp efter sitt behov och bokar för den tid de behöver. Föreningen framhåller att det blir billigare än en egen bil och att bilpooler minskar koldioxidutsläpp.

Globala nätvalutor

Ett relaterat fenomen som visserligen inte är lokalt, men likväl decentraliserat är de så kallade ”digitala valutorna”. Exempel på sådana är Bitcoin och spelet Entropia Universes virtuella valuta som båda är växlingsbara till nationella valutor. Det är ett växande område som utmanar rådande föreställningar och maktförhållanden om vad pengar är och ska vara. IT-tekniken har gjort digitala valutor möjliga globalt. Nya system växer fram med digitala så kallade kryptovalutor som ersätter våra nationella mynt och sedlar som betalningsmedel, och där systemen både skapas och kontrolleras på helt nya digitala öppna sätt. Bitcoin är en global digital valuta som fått stor uppmärksamhet och

spridning. Den lever och utvecklas helt utan central kontroll från traditionell politik och ekonomisk kontroll, och ett antal forskare som samtalade i radioprogrammet Vetandets värld menar att bitcoin bara är början på de digitala valutornas utveckling.

Det finns en svensk bitcoin-förening och flera butiker och företag som använder bitcoin, bland annat taxibolag i Göteborg. Bitcoin, BTC, finns även med på internetbaserade tjänster som ger växlingskurser till alla världens valutor. Exempelvis är 100 BTC värda 197671,13 SEK (maj 2015). I Sverige finns två växlingsautomater och nyligen blev Stockholmsbörsen först i världen med att introducera bitcoin på börsen. En fördel med bitcoin som lyfts fram, är dess allomfattande möjlighet att vara närvarande, som en digital depå, liknande våra gamla plånböcker eller bankkonton. Hanteringen av bitcoin har anpassat sig till nationella krav om penningtvätt, men frågan är hur andra risker respektive möjligheter kommer att utvecklas.

En intressant fråga är hur en sådan kryptovaluta påverkar den lokala utvecklingen. Hur skulle en global, digital valuta gynna eller missgynna den lokala utvecklingen?

Slutord: kraft att genomföra

Syftet med *Handbok i lokal finansiering* är att lotsa rätt i tankar och handling kring hur lokala finansiella kretslopp kan skapas. Hur det kapital som finns i en bygd kan cirkuleras och investeras för att bidra till bygdens fortlevnad och utveckling. I föregående avsnitt gavs ett flertal exempel på hur det kan gå till. Sannolikt finns det många olika modeller, beroende på om det handlar om att finansiera en enskild verksamhet, bygga upp ett investeringskapital för ett med omfattande utvecklingsarbetet i bygden eller att etablera en lokal finansiell infrastruktur. Förhoppningsvis har nu en lokal finansieringsmodell för er bygd växt fram med hjälp

av denna handbok och metoden *Steg för steg mot målet*. Det vill säga att den rätta associationsformen och organisationen finns, om inte än i praktiken så i teorin. Nästa utmaning blir att hitta engagemanget och kraften att genomföra och omsätta modellen i praktisk handling. Kanske behövs mer stöd och inspiration i den processen och då kan *Hela Sverige ska leva's* skrifter *Kraft att förändra* och *Sverige ställer om* rekommenderas. De finns att ladda ner på hemsidan helasverige.se.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för stad och land

Kunskap för hållbara lösningar!

Landsbygdsutveckling ▪ Landskapsarkitektur ▪ Miljökommunikation ▪ Naturvägledning

Tillsammans med t ex lokala grupper, företag, kommuner eller länsstyrelser skapar och driver vi projekt och kurser.

www.slu.se/sol ▪ thomas.norrby@slu.se

SVERIGES 60 SPARBANKER är lokala banker och för varje sparbank är ortens livs- och växtkraft värdefull. Vi vill ta vara på hela landets potential och skapa förutsättningar för ökat företagande, ökad växtkraft och höjd livskvalitet även bortom storstäderna, på orter där sparbanker finns.

sparbankerna.se

Sparbankerna

Omställning är roligare tillsammans!

Vi gillar lokal utveckling och hjälper er gärna. Kontakta Studieförbundet på din ort idag! Läs mer på www.studieforamjandet.se

Studiecirklar, kurser, kultur och mycket mer...

Studie
förbundet

Ekobanken
ekologiskt - socialt - kulturellt

Ekobanken finansierar lokal utveckling och lyfter fram de goda exemplen. Banken lånar ut pengar till företag och föreningar med ekologisk, social och kulturell inriktning.

Ekobanken Medlemsbank • Box 64 • 153 22 JÄRNA • 08-551 714 70 • www.ekobanken.se

JAK Medlemsbank är en demokratiskt styrd bank med nästan 40 000 medlemmar. Räntefrihet och rättvisa är grundläggande ledord i vår verksamhet.

Intresserad? Besök jak.se

JAK
MEDLEMSBANK

Telefon 0500 - 46 45 00 • E-post jak@jak.se

ALLT NI BEHÖVER FÖR ETT ROLIGARE OCH BÄTTRE FÖRENINGSLIV

Besök oss på sv.se och ta reda på mer.

Studieförbundet
Vuxenskolan

stadslandet
GÖTEBORG

Göteborgs
Stad

www.stadsnaraodling.se

Ett utvecklingssamarbete mellan stad och land

I samarbetet utvecklas innovativa arbetsmetoder för lokalt ledd utveckling i samarbete mellan stad och land. Stadsnära odling, stadsbruk Göteborg och grön affärsutveckling är några viktiga arbetsområden.

ABF

Folkbildning bygger landet

Varje dag, 365 dagar om året, varje timme startar i genomsnitt 10 föreläsningar eller kulturprogram i ABF.

■ Folkbildning kan inte fjärrstyras. Vi finns och arbetar i lokalsamhället, nära människor, och erbjuder folkbildning utifrån de behov som finns lokalt. Med andra ord – ABF finns i hela Sverige

Läs mer www.abf.se eller kom förbi ett av våra 215 kontor för en kaffe och ett samtal om folkbildning.

ABF har idag verksamhet i hela landet och kontor i 215 kommuner. ●

25 ÅRS ARBETE FÖR LANDSBYGDEN

Kom med du också!

RIKSORGANISATIONEN HELA SVERIGE SKA LEVA

Telefon: 08-24 13 50 | info@helasverige.se

facebook.com/helasverige

twitter.com/helasverige

Handbok i lokal finansiering

Boken vill ge lokala samhällsföreningar och andra intresserade aktörer en metod och första orientering om olika associationsformer och organisationsmodeller för lokala finanseringsinitiativ.

När ni står inför ett akut finansieringsproblem i bygden eller söker en långsiktig lösning för lokal finansiell infrastruktur då kan handboken ge både kunskap och inspiration. Det handlar om hur sparpengar som finns i bygden hos invånarna, föreningarna och företagen kan organiseras i lokala kretslopp av pengar.

Ett smart och hållbart sätt att finansiera och få inflytande över bygdens utveckling.

Vill du veta mer om oss?

Läs de senaste nyheterna om lokal utveckling på vår hemsida. Där hittar du även skrifter och broschyrer inom olika ämnen för gratis nedladdning, liksom aktuell information om vår organisation och vad vi gör.

Du kan även träffa oss på Facebook!

Adress: Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Telefon: 08-24 13 50 • Fax: 08-24 28 05
info@helasverige.se • www.helasverige.se